

Minden lépésnek van története

Beszélgetés prof. dr. Péter Mózessel

■ Székely György dr.

Észak-Közép-budai Centrumkórház, Új Szt. János Kórház és Szakrendelő, I. sz. Belgyógyászati és Gasztroenterológiai Osztály, Budapest
Correspondance: szekelygy@gmail.com

Mi vezette az orvosi pályára? Hogyan alakult ki a radiológiához való igen korai elkötelezettsége?

Abban az időben az orvost még tisztelték, nem jelentgették és perelték. Mindkét bátyám orvosit végzett, őket akartam követni.

Egy évvel az érettségi után, azaz 1955-ben már láttam, hogy kilátástalan bejutni papcsaládból származó, egyházi iskolákban nevelkedett ifjúként az orvosegyetemre. Ráadásul úgy, hogy ebből a családból már két testvérem is ezen a pályán mozgott.

Elmentem ipari tanulónak a debreceni 109 sz. Ipari Iskolába a Burgundia utcába. Oda felvettek. Elektroműszerész osztályba kerültem. Gyakorlati munkahelyemnek megnevezték az Orvostudományi Egyetem Műszaki Osztályát. Így kerültem a DOTE Karbantartás ún. „villamos” műhelyébe. Remek szakemberek és remek emberek dolgoztak ott. Én a röntgenszerelő mellé kerültem. Na, így kezdődött.

Amikor végeztünk, én negyediknek választhattam munkahelyet, amikor még jó zsíros szakmákat is lehetett választani. A röntgenes akkor egy „fényképész”, lenézett, kiszolgáló szakember volt. Amikor bementem, hogy én röntgenes akarok lenni, a bizottság tagjai jó nagyot nevettek rajtam. Nem sejtették, hogy mivé lesz ez a szakma pár év múlva. Természetesen ezt én sem sejtettem.

Hol kapta a legtöbb inspirációt a szakma fejlődéséhez – itthon, külföldön?

DAAD-ösztöndíjjal kerültem Münchenbe a Rechts der Isar Klinikumba. Ez a hely volt talán az egyedüli, ahol az ERCP-t röntgenesek végezték, s én éppen ezt akartam megtanulni. Ők írtak elsők között könyvet erről a beavatkozásról. Az intézetvezető, *Anacker professzor úr* volt a pancreas röntgendiagnosztika pápája. Először megvizsgálták, hogy mit tudok, hogy dolgozom, aztán befogadtak. Ötévenként jártam ide negyedéves „frissítő infúzióra”. Itt tanultam meg CT-t értékelni akkor, amikor még Debrecenben nem volt CT, elsajátítottam egy mentalitást, beteggel való bánásmódot, a klinikai élet szervezését, irányítását.

Életre szóló barátságok kötettek köztünk. Olyannyira, hogy még a szintén intervenciós radiológus fiam első lépéseit is segítették.

Idegen környezetben nem könnyű befogadást nyerni, a titkokig eljutni a hazaiakkal, mert mindig van valami csavar, ami nincs a könyvekben meg a közleményekben.

Azt mondta nekem *Stefan Feuerbach* későbbi professzor, akkor még Oberarzt: „Tudod, ide hozzánk annyian jönnek tanulni, hogy ha én mindent mindenkinek elmagyaráznék, nem tudnám a magam munkáját végezni. Ahhoz, hogy a vendégorvost valóban tanítsuk, három dolognak kell megfelelnie. Úgy beszéljen németül, hogy ne kelljen az ő kedvéért lassan szótagolni, majdnem úgy értsen ahhoz a diagnosztikai módszerhez, amiért jött, mint mi, hogy ne kelljen az alapoknál kezdeni, ja és legyen szimpatikus.” Ez utóbbi jelzőt szorgalmas munka mellett a klinikumok közötti labdarúgó-mérkőzésen és az utána következő „szakmai kiértékeléseken” szereztem meg.

ERCP-t (endoszkópos retrográd cholangio-pancreatographia) végezni is Münchenben tanultam meg, tehát az egyetem Rechts der Isar nevű Klinikai Központjában. Mint említettem, ez volt akkoriban az egyetlen hely a világon, ahol nem csak gasztroenterológus kezében volt az endoszkóp, hanem radiológus csinálta a teljes vizsgálatot. Az ott dolgozó német orvosok közül is csak hárman tudták akkor elvégezni ezt a beavatkozást. Én lettem a negyedik. Az ERCP aztán itthon évekig a feladatom maradt, több mint 1000 ilyen vizsgálatot végeztem endoszkópos kolléga közreműködése nélkül, de ezzel nem volt semmi baj, ezt a módszert évekig nem akarta senki átvenni.

A TIPS (transjugularis intrahepatikus porto-szisztémás sönt) beavatkozás akkor, amikor mi már itt Debrecenben végeztük, még teljesen ismeretlen volt hazánkban. Fáradtságos eljárás, kitartást, nagy gyakorlatot igényel, 3-4 év telt el, amíg más hazai radiológiai intézetek is hozzáfogtak. A portális vérnyomás-növekedés hasi műtétes megoldása ezen beavatkozás megjelenésével rövid időn belül megszűnt.

Hogyan orientálódott a szakma egyes speciális területei felé (ultrahang, CT, MR, intervenciós radiológia)?

Én azzal kezdtem, hogy évekig napi 5-6 gyomorröntgent, 2-3 irrigoszkópiát végeztem, ügyeletben megtanultam a baleseti röntgenológiát. Mindig tanultam azoktól a klinikusoktól, akiknek a munkáját diagnosztikával segítettem. Amikor észleltem valami új eljárás megjelenését, máris

rámozdultam, hogy idejében, elsők között sikerüljön elsajátítani, bevezetni. MR-diagnosztikát Zürichben tanultam a Kantonsspitalban, mert az volt e téren a legvonzóbb képzőhely.

A szakma technológiai fejlesztésében, hazánkban új eljárások bevezetésében is részt vett. Milyen módon?

Én mindig arra figyeltem, hogy a sok előadott próbálkozás közül melyiké a jövő, melyiket érdemes elsajátítani, ki és hol lehet az, akitől meg lehet valamit tanulni.

Az egyetem előtt, mint említettem, elektroműszerész-képzettséget szereztem, elsősorban a röntgenjavításba költöttem bele. Ez tette lehetővé például azt, hogy a hat-

vanas években, fiatal röntgenorvosként az akkor induló emlővizsgálati technikát (kV felező transzformátor, mam-mográfias állvány készítése stb.) alkalmazsam, fejlesszem. Később ez a technika rohamosan fejlődött, és míg a következő több mint fél évszázadban kalandoztam a radiológia számos területén, az emlődiagnosztika soha nem jelentette számomra a fő csapásirányt, mégis mindig hű maradtam hozzá. Az utóbbi 20 évben az általam vezetett emlővizsgálóban negyedmillió vizsgálatot végeztünk, a kiszűrt betegek több mint felében jól gyógyítható, 1,5 cm alatti tumort mutattunk ki.

Ma már robotszerű szoftverek pásztázzák a képeket, és hívják fel a leletező figyelmét az észlelhető rendellenes-

Prof. dr. Péter Mózes (Debrecen, 1936)

1963-ban végzett a DOTE-n. 57 éve a Radiológiai Klinikán tevékenykedik, jelenleg, 2020-ban annak utódintézményében emeritus professzorként oktat.

1967-ben szerzett szakvizsgát radiológiából, és még ez évben kapott megbízást a *Petrányi Gyula* professzor által irányított, II. sz. Belgyógyászati Klinika röntgenlaboratóriumának vezetésére. A gasztroenterológiai radiológiában, azon belül elsősorban a pancreasdiagnosztikában szerzett jelentős tapasztalatokat, vezetett be új eljárásokat, többnyire e témakörből jelentek meg közleményei. 1972-ben lett egyetemi adjunktus.

Neves külföldi intézetekben szerzett ismereteket, gyakorlatot. Rostockban tanulmányozta a hasnyálmirigy-betegségek radiológiai diagnosztikáját. Münchenben a Klinikum Rechts der Isar der Technischen Universität *Anacker* professzor által vezetett röntgenosztályának radiológusaitól sajátította el az ERCP (endoszkópos retrográd cholangio-pancreatographia) vizsgálat kivitelezését, amelyből később több mint ezer

vizsgálatot végzett a DOTE-n endoszkópos társközreműködése nélkül.

1977-ben védte meg kandidátusi értekezését, „Krónikus pancreatopathiák komplex radiológiai diagnosztikája” címmel. Figyelme később az angiográfia és az intervenciós radiológia felé fordult. Számos korszerű intervenciós radiológiai módszer magyarországi bevezetője és első művelője. Hazánkban a DOTE Radiológiai Klinikán elsőként és évekig egyedülként alkalmazták a transjugularis intrahepatikus porto-szisztémás söntképzés (TIPS) és a rádiófrekvenciás tumorabláció (RFA) módszerét, amelyek ma is jelentős intervenciós radiológiai eljárások világszerte.

1985-ben egyetemi tanár lett, 1989 és 2001 között látta el a Radiológiai Klinika igazgatói teendőit. Az elsők között alkalmazott MR-készüléket hazánkban, illetve lett a DOTE Radiológiai Klinika lineáris gyorsítóval is felszerelt, jól működő diagnosztikai és sugárterápiás tevékenységet is végző intézet. A Radiológiai Klinikán folyó tudományos munka eredményeként 1989 és 2001 között 116 közlemény, 14 könyv, illetve könyvrészlet született, a klinikáról több minősített, későbbi intézet- és osztályvezető került ki. Eredményeiről számos magyar és nemzetközi kongresszuson, valamint 130 magyar és idegen nyelvű közleményben számolt be, a Radiológia (Medicina, 1998) c. egyetemi tankönyv szerkesztője, nyolc évig volt a Magyar Radiológia folyóirat főszerkesztője. 1991-től 1995-ig a DOTE klinikai rektorhelyetteseként dolgozott.

Rektorhelyettesi tevékenységéhez fűződik a teljesítményarányos keretelosztás a klinikák között, valamint a klinikák, intézetek önálló gazdálkodása.

Alapítója és elnöke volt a magyar egyetemi klinikákat összefogó Egyetemi Klinikák Szövetségének (1993). Ez volt az első kezdeményezés az egyetemi oktatás és a gyógyítás szervezeti elkülönítése irányában, a belklinikák profilozása, mindkettő pár év múlva megvalósult. Alapítója és első igazgatója volt a DOTE-n szakképzett egészségügyi intézményvezetőket képző Egészségügyi Menedzserképző Központnak (2001).

Tagja volt az MTA Orvosi Osztály Orvosi Diagnosztikai Tudományos Bizottságának, tagja az Európai Radiológusok Társaságának, tiszteletbeli tagja a Magyar Radiológusok Társaságának és a Lengyel Radiológus Társaságnak.

1992 és 1999 között, 8 évig a Radiológiai Szakmai Kollégium elnöki teendőit látta el.

Oktató, gyógyító munkájáért, tevékenységéért számos kitüntetésben részesült: Apáczai Csere János-díj, Prima Díj, Bocskai István-díj, Elischer-émlékérem, Alexander-émlékérem, Dr. Tankó Béla-émlékdíj, Markoth Ferenc-émlékérem, Simon Pál-émlékérem, Benkő György-émlékérem, Lélek Imre-émlékérem, Orvosi Hetilap Markuszovszky Lajos-díj (2000 és 2002), Pro Universitate és Pro Facultate Díj és a 90 éves a Debreceni Orvosképzés (2016) kitüntetés birtokosa.

ségekre, az ultrahangfej automatikus pályát ír le stb. Az új vizsgálatok megjelenését, fejlődését folyamatosan követni nem kis feladat.

Mi vezették be az RF-et, azaz a rádiófrekvenciás tumorablációt, de nem volt egyszerű, mert az illetékes amerikai cég másfél évig nem szállította le az ehhez szükséges készüléket. Amikor aztán végre megjelent vele *Löwe úr*, a késedelmet azzal indokolta, hogy ők először megnézik, kinek a kezébe adnak ilyen lehetőséget, az új módszert ugyanis egy sikertelen bevezetés eltemetheti, egy sikeres felvirágoztathatja. Ez az utánanézés tartott másfél évig. Ezek szerint megfelelt. Micsoda gondolkodás? Ez idegen volt nekünk.

Az első kezelést 2000. február 4-én végeztük. Akkor még csak néhány európai országban volt az eljárás ismert. Mídon szakmai körökben bemutattuk az új eljárást, és kiderült, hogy ezzel az eljárással ugyanazokat a daganatokat lehet, akár ambulánsan nekrotizálni, amelyek addig sokkal nagyobb beavatkozással és szövődémenyveszéllyel voltak operálhatók, sebészkorokban ez a hír már kiverte a biztossítékot. Az pedig, hogy gyakorlatilag szövődémenymentes, „nem lehet igaz”.

Az első saját eredményünkről gyanútlanul bejelentettem egy előadást az egyik gasztroenterológus kongresszusra. Legnagyobb meglepetésemre egy sebészekkel zsúfolásig megtelt terem pulpitusára kerültem, ott volt az egész vezetőség, akik finoman szólva nem azért jöttek, hogy üdvözljenek az új eljárás bevezetése miatt.

A gasztroenterológiai radiológia területén elért eredményei közül mire a legbüszkébb?

A TIPS-eljárás és a már említett radiofrekvenciás abláció (RFA) meghonosítására.

Új eljárást bevezetni Magyarországon nem könnyű feladat. Részben adminisztratív akadályokkal kell megküzdeni (elfogadtatás a megfelelő egyetemi, majd minisztériumi bizottsággal, egészségbiztosítóval, költségfedezetért megkérni), részben szakmailag kell a saját és a többi szakma képviselőivel befogadtatni az eljárást.

Mindkét említett módszert én honosítottam, egyedüli bevezetőként egyedül végeztem hazánkban évekig, amikor aztán ezek az eljárások országos létjogosultságot kaptak, követőkre találtak.

Teherként vagy sikerélményként élte meg tanszékvezetői, rektorhelyettesi, a szakmai kollégiumban és a szakmai társaságban végzett feladatait?

Felemelő volt számomra az az érzés, hogy azért a klinikáért, amelyen valamikor a röntgengépeket javítottam, én vagyok a felelős. Ennek a feladatnak a teljesítéséhez hozzá tartozott, hogy együtt éljek a klinikával, egyetemi, radiológiai, városi közéletben olyan pozícióban legyek, amely által biztosítani tudom a klinika 120 dolgozójának jó életfeltételeit, a színvonalas technikai felszereltséget, munkatársaimnak a korszerű képzettség megszerzésének lehetőségét, kongresszusok, tanulmányutak biztosításával a kibontakozás lehetőségeit. Ez oly mértékben sikerült, hogy lassan 20 éve, hogy az intézetvezetést leadtam, de még mindig lehet támaszkodni a diagnosztikában az akkor „nevelkedett” kollégáimra.

Hogyan egyeztette össze a családi, a munkahelyi és a közéleti feladatait?

Orvosgyermek kétféle van: az egyik azt gondolja, orvos leszek, olyan szeretnék lenni, mint apám, anyám. A másik úgy gondolja: bármi leszek, csak orvos nem. Ezt a gürcölést, ezt a felelősséget nem veszem magamra.

Nos, a mi fiaink az első csoportba tartoznak, így három kitűnő orvost sikerült adnunk hivatásunknak. *Zoltán* plasztikai sebész, a Bőrklubon részlegvezető, *László* fogorvos és implantológus, *Mózes* intervenciós neuroradiológus ugyanott, ahol én annyit tanultam, Münchenben.

Mit ajánl feszültségvezetőnek orvoskollégáink számára, ami önnél bevált?

Nem szabad egyoldalú életet élni. Mindig kell valami bevallható vagy titokban tartandó mánia, amivel boldog időket lehet tölteni, ami feledteti a hétköznapi vívódásait, és békét teremt a lelkünkben. Például nagyon jó festegetni, alakítani a képet, eltenni, újra kezdeni, netán másoknak is megmutatni. Ezek jó dolgok.

Természetesen a kiegyensúlyozottságot a családi környezet és a barátok teremtették meg bennem, ők azok, akikre mindig számíthatok.

Az ötvenes évek elején a Hajdú Megyei Népi Együttes énekara *Czövek Lajos* karnagy vezetésével a nagy állami ünnepeken is szerepet vállalt. Ennek fejében megengedték, hogy évenként egy-egy oratóriumot – *Haydn* Évszakok, *Mozart* Requiem – is műsorra tűzzünk. Ez utóbbiban részt venni énekesként óriási, életre szóló élmény volt. Talán ez is segített abban, hogy az iparitanuló-iskolában kórust szerveztem, és az általam betanított és vezényelt kórus sikeresen a *Nabucco* című opera híres „Rabszolgakórusa” lett.

Ilyen anamnézissel orvostanhallgatóként hamar az évfolyam kultúrfelelőse, majd egyetemi kultúrfelelős lettem, később a DOTE kultúrotthon igazgatójaként (1962–65) az orvosegyetem kulturális tevékenységét irányítottam. Ez jelentett ismeretterjesztést, művészeti csoportok, szakkörök, rendezvények szervezését.

A megyei Képzőművészeti Körbe évekig jártam rajzolás, festés tanulni, ahol *Veress Géza*, *Menyhárt József*, *Félegyházi László* korrepetált. Hasznát vettem ennek Jemenben, ahol egy ideig dolgozhattam, mert nem voltak festmények a szobák falán, így a magyar házat én láttam el festményekkel. A teljesített megbízásért ebédmeghívás járt. Mostanában újra próbálgatom a festést. Céлом, hogy rámutassak arra, mennyi szépség van a körülöttünk lévő világban, csak észre kell venni.

Mit jelent a festés az életében? Egy kiállítás megnyitóját láttam az interneten. A képeken látható személyek, tárgyak (horgászó alak, gitár stb.) életrajzi vonatkozásúak?

A gitáros képnek tényleg van története: Pallagon laktunk. Hétvégén egy délelőtt az egyik kedves szomszéd lelkesen számolt be arról, hogy az alagsori helyiségüket próbateremmé alakították, és aznap lesz ott az első zenekari próba. Gondoltam, meglepem a zenélő barátaimat, és estére már ott lógott „a gitáros” a próbaterem falán. Ez nekem még utólag is nagyon jó érzés, ilyenekért érdemes pocsékolni a festéket, vásznat meg az ecsetet.